

met. En arbetsfördelning kan vara rationell i hemmet likväl som i arbetslivet. Men ofta är det så att gemenskapen i familjen ökar om man gör arbetsuppgifterna tillsammans. Och framför allt är det så att bra relationer inom familjen ofta underlättas om ingen är helt beroende av den andra i någon del av de vardagsbestyr som skall utföras.

Vi vill också understryka att en utveckling för männen i jämställdhetsavseende i många avseenden minskar deras sociala och ekonomiska sårbarhet. Fortfarande hamnar många män i socialt och ekonomiskt omöjliga situationer därför att de inte kan reda sig med de enklaste vardagsbestyr såsom matlagning, klädvård, städning osv. Dessa situationer uppstår vid skilsmässor och dödsfall då de blir ensamma men också för de män som inte finner någon partner att sammanbo med.

Förskolebarnen

Det är av central betydelse att barnen från de första åren får klart för sig att det är av värde att alla har ansvar för de vardagliga bestyren i ett hem. Det är också viktigt att barnen får klart för sig att varje individ, efter förmåga, har ett grundläggande ansvar för sin egen försörjning.

I förskolan sker ett värdefullt arbete för att bryta upp förlegade könsfördomar. Förskolepersonalen gör en värdefull insats för jämställdheten. Det faktum att allt fler män arbetar inom förskoleverksamheten underlättar detta. Barnens upplevelser och intryck har avgörande betydelse för värderingarna. TV, litteratur och filmer bidrar ofta till att befästa förlegade könsfördomar.

Praktiskt taget alla barn deltar i organiserade aktiviteter utanför hemmet. Förutom daghem och deltidsförskola kan det vara verksamhet av typ kyrkans barn timmar, skogsmulleverksamhet, barn gymnastik, andra idrottsaktiviteter, aktiviteter i barnorganisationer osv. Enligt vår mening är det av stor betydelse att i det fortsatta jämställdhetsarbetet pröva på vad sätt sådana aktiviteter kan utvecklas så att de medverkar i strävan till jämställdhet. Härvid bör särskilt beaktas möjligheten att engagera de hemmavarande föräldrarna i olika barnaktiviteter.

Skolan

Skolan leder i dag fram till en yrkesutbildning för nästan alla. Just detta förhållande har sannolikt varit den främsta kraften i jämställdhetsarbetet. Men skolan har inte orkat bryta upp arbetsområdena. Eleverna väljer fortfarande studie- och yrkesinriktning efter traditionella könsrollsmönster.

Enligt vår mening finns små möjligheter att ändra elevernas inriktning utan att ha ändrat de underliggande könsrollsvärderingarna. Lärarnas attityder i det vardagliga skolarbetet är avgörande. Det har visat sig vanligt att lärare, helt omedvetet, lätt behandlar eleverna olika på grund av deras kön. Könsrollsatityderna i det vardagliga skolarbetet måste därför ha en central

roll i lärarutbildningen.

De motgångar som ofta noteras hänger bl. a. samman med att problemen angripits med för stor iver och ambition och utan långsiktig strategi. Vi tror att skolans viktigaste uppgift framför är att medvetandegöra eleverna om de mänskliga begränsningar, som en anpassning till traditionella könsroller innebär för deras del. Det är viktigt att i det fortsatta jämställdhetsarbetet särskilt beakta skolans attitydpåverkan.

Arbetslivet

En traditionell uppfattning är att arbetslivet präglats av och för männens karriärlusta. I all huvudsak är den uppfattningen fel. De allra flesta män väljer yrken och arbetsområden där möjligheterna till avancemang är små. Det är få av dem som väljer att bli snickare, murare, smed, svarvare, skogshuggare osv. som avser att bli förmän, verkmästare eller att starta eget företag.

Enligt vår mening har jämställdhetsarbetet hittills i alltför hög utsträckning koncentrerats kring karriärmöjligheterna och alltför lite handlat om hur man skall kunna förena de många vanliga jobben med ett ökat engagemang och delaktighet i hemmet och familjens vardagsbestyr. Om en sådan utveckling skall kunna ske på ett framgångsrikt sätt får den inte innebära ett avkall på effektivitetskraven.

Inom vård och omsorg har arbetsmarknaden utvecklats i riktning mot kortare arbetstid. Individernas strävan i denna del har nästan undantagslöst varit relaterad till familjhänsyn. Enligt vår mening finns skäl att noga pröva hur hela arbetsmarknaden skall kunna utvecklas med beaktande av alla människors ansvar för hem och barn.

I det agrara samhället var barnen delaktiga i arbetslivet på ett helt annat sätt än nu. Det storskaliga mönster som samhället byggts upp efter torde vara ett större hinder för männens lika delaktighet än arbetets tid och karaktär. En ökad decentralisering, en inriktning på småföretagsamhet och en ökad närhet mellan arbete och bostad skulle innebära väsentliga framsteg i jämställdhetsarbetet och öka männens ansvar och delaktighet i hemmen. Det är viktigt att noggranna studier görs av dessa samband.

De äldre

Den arbetsuppdelning man haft i en familj kommer också att prägla rollerna mellan makar efter pensionering. För många män innebär det att man egentligen inte har någon roll alls. Mot den bakgrunden ser många fram mot sin pensionering med rädsla.

Männens mycket utsatta position på äldre dar understryks särskilt om de blir ensamma. Då kan ett hårt traditionsbundet liv hastigt omvandlas till social misär. Inte bara från jämställdhets- utan också jämlikhetssynpunkt är det nödvändigt se till att detta inte inträffar.

Inom det frivilliga folkbildningsarbetet har pensionärscirklarna en central roll. Också pensionärsorganisationernas verksamhet har stor betydelse för att berika de äldres tillvaro. Enligt vår mening är det viktigt att stimulera studieförbund och pensionärsorganisationer att aktivt arbeta för att männen genom en egen hemmaroll i pensionärstillvaron är rustade om det värsta skulle inträffa. Det är också viktigt att de sociala myndigheterna i samråd med studieförbunden försöker bemästra situationen för nyblivna änklingar.

Hemställan

Med stöd av det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder till förmån för männen inom jämställdhetsarbetet vad avser förskolan, skolan, arbetslivet och de äldres situation.
2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att en samlad redovisning av jämställdhetsarbetet för män presenteras för 1983/84 års riksdag.

Stockholm den 25 januari 1983

PÄR GRANSTEDT (c)

GUNILLA ANDRÉ (c)

GUNNAR BJÖRK (c)

i Gävle

ROSA ÖSTH (c)

Motion

1982/83:2058

Stig Gustafsson m. fl.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för statsanställda

Under de senaste budgetåret har de statliga myndigheternas förvaltningsanslag schablonmässigt skurits ned med 2 %. Förfarandet upprepas i årets budgetproposition. Effekterna av denna besparingsteknik börjar nu visa sig, bl. a. i form av ökad arbetslöshet bland statsanställda.

Den besparing som man åstadkommer på detta sätt tål verkligen att diskuteras. Visserligen minskas statsbudgetens utgiftssida – för vissa anslag – men samtidigt tvingas statsmakterna att anvisa för varje år kraftigt ökade anslag till olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dessa åtgärder kommer, om den nuvarande besparingspolitiken fortsätter, att i ökad utsträckning behöva riktas mot sådana som slagits ut från statlig anställning. Tendensen kommer att bli mer och mer märkbar eftersom de statliga myndigheterna som drabbas av nedskärningar numera inte har mycket mer att spara på än sin egen personal. De som blir utslagna från sitt arbete blir, som situationen ter sig på dagens arbetsmarknad, ofta helt hänvisade till olika typer av beredskapsarbeten. Det finns fler exempel på hur myndigheter sagt upp personal som senare återvänt till samma arbete – som beredskapsarbetare.

Även om den nuvarande årliga 2-procentiga minskningen inte kan fortgå länge till är det ändå ofrånkomligt med framtida strukturomvandlingar och rationaliseringar inom den statliga verksamheten. Men i ett läge då man med säkerhet vet att personal som blir friställd inte kan få något annat arbete måste staten uppträda som mönsterarbetsgivare. Det borde gå att ordna så att flertalet av dem som drabbas av nedskärningar inom en myndighet kan få arbete inom en annan. I dag saknas effektiva medel för sådana åtgärder.

Arbetet med att placera om statligt anställda försvåras av att parterna på denna arbetsmarknad, trots flera års förhandlingar, inte kunnat träffa ett s. k. trygghetsavtal. Om ett sådant avtal inte kan träffas inför nästa budgetår måste de nuvarande reglerna för omplacering av statligt anställda ändras så att en verklig anställningstrygghet skapas. Även andra regler bör ses över och ändras. Bl. a. bör statens arbetsmarknadsnämnd ges rätt att kunna fortsätta och slutföra ett omplaceringsfall även sedan den statliga anställningen upphört. Likaså bör samordningen av olika intressen från arbetsmarknadsnämnden, arbetsförmedlingen och försäkringskassan ses över.